

BME Építészmérnöki Kar		Építészettörténeti és Műemléki Tanszék	
A tárgy neve:	Építészettörténet 3. - Középkor	Tárgykód:	
A tárgy angol neve:	History of Architecture 3. – Medieval Age	BMEEPETA301	
		2024/2025/1	
Ellenőrzési forma:	Vizsga jegy	Kreditpont:	3
		Míntanterv szerinti helyzet:	3. félév
Előadó:	Daragó László DLA		Tantárgyfelelős:
			Daragó László DLA

TANTÁRGYI KÖVETELMÉNYEK

Tárgy felvételének feltételei:	<ul style="list-style-type: none"> – A tárgy felvétele a NEPTUN rendszerben. – Az Építészettörténet 2: „Ókori építészettörténet” c. tárgy (BMEEPETA201) sikeres teljesítése
Foglalkozások jellege:	Előadások és önálló gyakorlatok – jelenléti oktatásban.
Részvételi előírások:	A jelenlét a mind az előadások, mind a gyakorlatok 70%-án kötelező (TVSZ 105.§ (1)-(5) alapján). Amennyiben a félév folyamán online oktatásra váltunk, akkor mind az előadásokat, mind a gyakorlatokat az Office 365 TEAMS-csoportok konferencia felületén tartjuk.
Félévközi (kötelező) ellenőrzések:	<p>A félév során 12 db boltozat ábrázolása a gyakorlatokon bemutatott ábrázolással (pl.: 12 db A/4-es lapon). A feladatokat a gyakorlatokat követő órára kell elkészíteni. A pótlási héten pótlására külön-eljárási díj ellenében van lehetőség.</p> <p>„Boltozati kompendiumok” rajzbeadás: 2024/12/02. (hétfő) 12⁰⁰ (Moodle-ban is)</p> <p>Pótlás: 2024/12/13. (péntek) 12⁰⁰ (Moodle-ban is)</p>
Határidős (opcionális) feladatok:	<p>A félév során négy db kompendium kiváltható egy féléves gyakorlati tervfeladat elkészítésével: egy db kiválasztott középkori boltozat térbeli bemutatása szerkezeti vastagságaival; határidő a feldolgozási hét első napja.</p> <p>Féléves rajzfeladat (opcionális): 2024/12/02. (hétfő) 12⁰⁰ (Moodle-ban is)</p> <p>Pótlás: 2024/12/13. (péntek) 12⁰⁰ (Moodle-ban is)</p>
Aláírás feltételei:	<ul style="list-style-type: none"> – Személyes jelenlét a tanórákon az előírt mértékben (70%). – A gyakorlati rajzfeladatok (boltozati kompendiumok) beadása és elfogadása. <p>A 2019 óta szerzett, (öt évnél nem régebbi) aláírást és félévközi teljesítést elfogadjuk. E hallgatóknak elegendő a vizsgán részt venniük, de a tárgyfelelősnél félév elején jelezzék korábbi teljesítésük akkreditálásának igényét. Ha egy tanuló kör gyakorlatain mégis meg szeretnének jelenni, jelentkezniük kell a tankörvezetőknel.</p>
Vizsgára bocsátás feltételei:	<ul style="list-style-type: none"> – Érvényes jelentkezés a NEPTUN rendszerben az adott vizsgaidőpontra, és személyes vagy online megjelenés az MS Office 365 TEAMS-konferencián a vizsga-napján. – A félévi aláírás megszerzése vizsganapra
Vizsga jellege:	A vizsga vagy személyes részvétellel, vagy online kerül lebonyolításra a TEAMS rendszeren keresztül, és csak szóbeli vizsgából áll. A hallgatók a félévközi teljesítés : 35% (Compendiumok és a féléves rajz), valamint a vizsgateljesítmény: 65% (szóbeli) alapján <i>kombinált</i> osztályzatot kapnak. A vizsgán semmilyen írott vagy nyomtatott jegyzet, segédlet nem használható. A vizsgáról való igazolatlan távolmaradás esetén a következő vizsgára külön-eljárási díj fizetendő. Az online térben akadályoztatás esetén az egyetemen általános eljárási rend érvényes.
Vizsga ismétlése:	Vizsga javítása/pótlása (sikertelenség esetén) alanyi jogon egy alkalommal megtehető, a vizsgára bocsátás feltételeinek betartásával. Az ismételt pótlás csak külön-eljárási díj ellenében tehető, abban a vizsgaidőszakban- a hallgató (TVSZ 123§).
Félév végi osztályzat:	<p>Félévvégi jegy két részből számolt, súlyozott átlag formájában a kerekítés szabályaival:</p> <p>Félévközi teljesítés 35%</p> <p>Vizsga teljesítés 65%</p>

TEMATIKA – ÜTEMTERV

Okt. hét	ELŐADÁS	GYAKORLAT
1.	<p>Szeptember 05. (csütörtök):</p> <ul style="list-style-type: none"> • a félév feladatainak ismertetése. • Az emlékezet – a múlt percepciója • A Középkor fogalma • Ókeresztény építészet: <ul style="list-style-type: none"> - a kettős kultúra és az ókeresztény szükségleti építészet 	
2.	<p>Szeptember 12. (csütörtök):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ókeresztény építészet Róma városában • Ókeresztény építészet a keleti provinciákon: <ul style="list-style-type: none"> - Egyiptomban, - Szent Földön - Szíriában. • Kora-Bizánci építészet 	<p>Szeptember 10. (kedd) (A1-A5): Szeptember 13. (péntek) (B1-B5):</p> <ul style="list-style-type: none"> • A félév feladatainak ismertetése (A gyakorlatvezetők által meghatározott feladatok letölthetőek az internetről: • Féléves tervfeladat kiadása • <u>Konzultáció I.:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Hevederes donga (félköríves) - Hevederes donga (csúcsíves).
3.	<p>Szeptember 19. (csütörtök):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Közép-Bizánci építészet • Bizánci hatású építészet a birodalom hatósugarában <ul style="list-style-type: none"> - Kaukázus-vidék - Balkán-félsziget • A perzsa szasszanida építészet • Ravenna kora-keresztény építészetének korszakai: <ul style="list-style-type: none"> - Késő-Római Császárság építésze - Keleti-Gót Királyság építésze - A Bizánci Exarchátus építésze 	
4.	<p>Szeptember 26. (csütörtök):</p> <ul style="list-style-type: none"> • A pre-romanika emlékei: <ul style="list-style-type: none"> - szórványemlékek Nyugat-Európában a Népvándorlás Korában. - Karoling reneszánsz császári építésze - Karoling reneszánsz szerzetesi építésze • a Német-Római császári építészet dinasztikus periódusai: <ul style="list-style-type: none"> - Szász dinasztia, - Száli-Frank dinasztia, - Hohenstauf dinasztia. 	<p>Szeptember 24. (kedd) (A1-A5): Szeptember 27. (péntek) (B1-B5):</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Konzultáció II.:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Római keresztboltozat, - Nyolcszögre szerkesztett kolostor-boltozat, - Csegelyes kupola.
5.	<p>Október 03. (csütörtök):</p> <ul style="list-style-type: none"> • a romanika <i>progresszív</i> interregionális áramlatai I.: <ul style="list-style-type: none"> - lombard romanika. • a romanika <i>retrospektív</i> interregionális áramlatai: <ul style="list-style-type: none"> - antikizáló romanika, - bizantizáló romanika. 	
6.	<p>Október 10. (csütörtök):</p> <ul style="list-style-type: none"> • a romanika <i>progresszív</i> interregionális áramlatai II.: <ul style="list-style-type: none"> - bencés romanika, - ciszterci romanika, - normann (imperiális) romanika. 	<p>Október 08. (kedd) (A1-A5); Október 11. (péntek) (B1-B5): A romanika térlefedő szerkezetei és térszervezetei</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Konzultáció III.:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Román keresztboltozat, - Hatsüveges boltozat (román), - Hatsüveges boltozat (kora-gótikus).
7.	Október 17.: Elmarad - Vázlattervi hét	
8.	<p>Október 24. (csütörtök):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Francia gótika születése, virágzása és elhamvadása: <ul style="list-style-type: none"> - a gótika születése Il de France és Champagne tartományokban – korai katedrálisok. - Plantagenet-gótika - Rayonnant-gótika - az érett francia katedrálisok, és közvetlen hatásuk. - Flamboyant-gótika – a francia gótika elvirágzása. 	<p>Október 22. (kedd) (A1-A5): Október 25. (péntek) (B1-B5):</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Konzultáció IV.:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Csúcsíves keresztboltozat (emelt záródással), - Csúcsíves keresztboltozat (egyenes záródással), - Féléves rajz konzultációja.
9.	<p>Október 31. (csütörtök):</p> <ul style="list-style-type: none"> • interregionális áramlatok a gótikában: <ul style="list-style-type: none"> - a ciszterci gótika - a városi szerzetesrendek építésze. 	

10.	November 07. (csütörtök): • az európai gótika nemzeti arculatai: - angol gótika	November 05. (kedd) (A1-A5); November 08. (péntek) (B1-B5): • <u>Konzultáció V.:</u> - Csillagboltozat alaprajza és kétirányú metszete, esetleg térbeli rajza, - Egyszerű hálóboltozat, - Parler-boltozat. • Féléves rajz konzultációja.
11.	November 14. (csütörtök): • az európai gótika nemzeti arculatai: - német gótika Latin-gótika (Itália és Hispánia gótikus építésze)	
12.	November 21.: Elmarad – TDK-konferenciák	November 19. (kedd) (A1-A5); November 22. (péntek) (B1-B5): • <u>Konzultáció VI.:</u> Féléves rajz konzultációja.
13.	November 28. (csütörtök): • szemelvények a középkor világi építészetéből	
14.	December 06.: Elmarad – Feldolgozási héten	December 02. 10⁰⁰-12⁰⁰: - <i>Féléves Rajz és Kompendiumok leadása</i>
PH.		December 14. 10⁰⁰-12⁰⁰: - <i>Féléves Rajz és Kompendiumok pótlása külön-eljárási díjjal</i>
<i>(vizsgaidőszak)</i> Vizsgák: 2024. december – 16, 17, 18, 19, 20. – 2025. január – 06,07,08,09,10, – 13,14, 15, 16, 17, – 20,21,22, 23, 24.		
Ajánlott irodalom: - Cs. Tompos-Zádor-Sódor: Az építészettörténelem – Középkor Tankönyv Bp., 1969. - Guzsik Tamás: A középkori építészettörténelem. Jegyzet Bp., 2001. (Interneten letölthető: http://www.eptortbme.hu/doc/kozepkor/pdf/kozepkor.pdf) - Guzsik Tamás: Középkori építészettörténeti ábranyag I-III. Példatár Bp., 1997.		

Rövid tárgyleírás:

Előadások

Az európai építészet történetének három jól elhatárolható periódusával foglalkozik a tárgy elméleti része: a keresztény kelet (ókeresztény és bizánci), a romanika (népvándorlás kora és romanika), valamint a gótika építészetével. Azokkal a korszakokkal, melyeket a kialakuló keresztény kultúra határoz meg döntően, minden más befolyásoló tényezőnél elsősorban jelentőséggel. Ezért – egyfelől – a törzssanyag a szakrális építészet emlékeiből kerül ki elsősorban, másfelől, a korszak belenyúlik az elején az ókor építészetébe (3-5. sz.), a végén az újkor történeti határain túlra (15-16. sz.). Területi szempontból a bemutatás kiterjed kezdetben a Késő-Római Birodalom itáliai és keleti provinciáira, majd a bizánci birodalomra és hatásterületére: a Kaukázus-vidéktől a brit szigetekig. Valamint a nyugati kereszténység feléledése után a figyelem középpontjába a közép és nyugat-európai területek építésze kerül. Az első periódus tárgyalása az egész félév megalapozását jelenti, ahol megszületnek azok az épület-alaptípusok, melyek változását a félév során végigkövethetjük. A tárgy központi célja -az építészeti általános műveltség megszerzésén túl- ezen változások okaira rámutatni, és az építészeti forma valamint az azt meghatározó tényezők közötti összefüggéseket feltárni. Különös jelentőséggel bír ezen belül a térlefedő szerkezetek fejlődése, a boltozatok elemzése, mely a többi építészettörténeti tárgyhoz képest ebben a félévben nagyobb hangsúllyal szerepel. Az elméleti rész számonkérése szóbeli vizsgán történik.

Gyakorlatok

- Kötelező kompendiumok a gyakorlati órákon feldolgozott 12 db boltozat ábrázolása szabadkézzel. Elkészítendő a boltozatok alaprajza, kétirányú metszete és térbeli rajza. A boltozatokat elvi felületként kell ábrázolni (szerkezeti vastagság nélkül), de a metszett és nézet vonalak, valamint a nem-látható élek feltüntetésével.
- Opcionális féléves rajzfeladat, **mely kivált négy kompendiumot**: egy kiválasztott középkori boltozat 3D-s bemutatása szabad kompozícióban 1 db A/3-as rajzkartonon. A feldolgozásnak tartalmaznia kell legalább egy „robbantott” axonometriát vagy perspektívát: a középkori boltozatok egyikét szerkezeti vastagságok feltüntetésével. Lehetséges az épület virtuális modellezése is elemenként. A feladatokat a gyakorlatvezetőkkel egyeztetve kell kiválasztani. Indulásnak letölthető mintaépületek rajza a Moodle-ből az alábbi helyről: (<https://edu.epitesz.bme.hu/course/view.php?id=67¬ifveditingon=1>). A feladat célja a boltozatok megépítésének mind jobb megismerése és bemutatása (fejeket, profilok, falszövet, mérművek...) az ábrázolás léptékének megfelelő részletességgel. A feldolgozás módja kétféle lehet:
 - Szerkesztett ceruzás vonalrajz (esetleg szabadkézzel áthúzva); szabadon választható a formák térbeliségének plasztikai modellálása (tónusozás, aquarelle...).
 - Számítógépes térbeli modell fotói szabad kompozícióban